

MÜ'MİN

﴿٤٠﴾ سُورَةُ الْمُؤْمِنِ

İşbu Elmü'min sûresi de Mekkîdir, buna sûrei Gafır ve sûrei Tavl dahi denilir. Elmü'min «

«وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ

iyman etmiş olan kahraman zata işaretir ki Sahib ^{يس} gibi sabikundandır.

Âyetleri - Kûfi ve Şamîde seksen beş, Hıcazîde seksen dört, Basrîde seksen ikidir.

Kelimeleri - Bin yüz doksan dokuzdur.

Harfleri - Dört bin dokuz yüz yetmişdir.

Fasılası - من علق دبر

Bu sûrenin sûrei Zümere bir çok cihetten münasebeti vardır. Evvelâ o, ahvali Kıyamet ve Âhıret ile hitam

bulduğu gibi bu da onunla başlayacak ve ba'zı tafsilât verecektir. Saniyen alûsî şunu kaydeder:

Tenâsüküddüerde mezkûrdur ki yedi « حامين » in Zümer sûresini velyetmesinin vechi başlarında «

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ » matla'larının benzeyiştir. Sonra da « حاميم » ler « حم » ve zîkri kitab ile

başlamakta müşterek oldukları ve hep Mekkî buldukları için tertib üzere varid olmuşlardır. Hattâ İbni

Abbastan ve Câbir ibni zeydden varid olduğuna göre «Zümmer» in akıbında sırasıyle nâzil olmuşlardır. Ve

« حاميم » lerin fazileti hakkında bir çok haberler de varid olmuştur. Ezcümle Ebu ubeyd fezailinde İbni

Abbastan tahrir eylemiştir. Her şey'in bir lübabı vardır, Kur'anın lübabı da « حاميم » lerdir. Yine o, ve

Şüabi iymanda Beyhekî ve saire İbni Mes'uddan şunu tahrir etmişlerdir: « حاميم » ler Kur'anın

dîbasıdır. Ebuşşeyh ve Ebu nüaym ve Deylemi enesten, yine deylemi ve İbni merduye Semüre ibni

Cündübden tahrir eylemişlerdir

Sh:»4142

« حاميم » ler Cennet Ravzalarından birer ravzadır. İbni nasr ve İbni merduye Enes ibni Malikten şöyle

tahric etmişlerdir, dedi ki: Resuli ekrem sallallahü aleyhi vesellem Hazretlerini işittim diyordu: Allah tealâ

bana Seb'i tivali Tevrat yerine verdi, «الر» dan «طس» lere kadar İncil yerine verdi, «طس» lerle «

حاميم» ler arasını Zebur yerine verdi, «حاميم» ler ve mufassallarla da beni tafdil buyurdu, bunları

benden evvel hiç bir Peygamber okumadı. Beyheki Şüabde Halil mürreden şöyle tahric etmiştir. Resulullah

sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki «حاميم» ler yedidir. Cehennemın kapıları da yedidir. «

حاميم» lerden her biri gelir, o kapılardan birine durar da: Allahım, bana iman edip de beni okuyanı bu

kapıdan sokma der. Daha Ba'zı hususî rivayetler de vardır: meselâ Tirmizî ve daha ba'zıları Ebu

hüreyreden şöyle rivayet etmişlerdir: Resuli ekrem sallallahü aleyhi vesellem buyurdu ki: her kimin «

﴿حَم﴾ - الى - ﴿وَالْيَه الْمَصِيرُ﴾ ﴿وَأَيَةَ الْكُرْسِيِّ﴾ yi

sabahleyin okursa akşama kadar onlarla mahfuz olur ve akşamleyin okursa sabaha kadar onlarla mahzuf

olur.

﴿١﴾ ﴿حَم﴾ ﴿٢﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣﴾
غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾ مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا
الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ﴿٥﴾

﴿٥﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ
أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ
فَاخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٦﴾ وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٧﴾ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ
الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ
﴿٨﴾ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ
أَبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٩﴾
وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٠﴾

Meali Şerifi



1 İndirilişi bu kitabın Allahdan, o azîz, alîm 2 O günah bağışlayıcı ve tevbe kabul edici ıkabı şiddetli, fadıl sahibi Allahdandır ki ondan başka tapılacak yok, hem onadır dönüm 3 Allahın âyetlerinde ancak nankörlük eden kâfirler mücadele eder. Şimdi onların beldeler içinde dönüp dolaşmaları seni aldatmasın 4 Onlardan evvel Nuhun kavmi arkalarından da Ahzab tekzib etmişlerdi ve her ümmet kendi Resullerini yakalamak kasdinde bulundu ve hakkı batıla gidermek için boşuna mücadele ettiler de ben onları tuttum alıverdim o vakit nasıl oldu ıkabım? 5 Ve işte o nankörlük eden kâfirlere rabbının kelimesi öyle hakk oldu, onlar nâra yanacaklar 6 Arşı hâmil olanlar ve onun etrafındakiler rablarının hamdiyle tesbih ve ona iman ederler, ve iman etmişler için de şöyle bir mağrifet dilerler: ya rabbenâ rahmet ve ilim her şey'e geniş, hemen mağrifet buyur onlara o tevbe edip yoluna uyanlara ve kuru onları o cahîm azâbından 7 Ya rabbenâ hem koy onları o kendilerine va'd buyurduğun adin Cennetlerine, atalarından ve zevcelerinden ve zürriyetlerinden salâhı olanları da, şübhesiz sen o azîz, hakîmsin sen 8 Ve onları fenalıklardan kuru sen her kimi fenalıklardan korursan o gün muhakkak onu rahmetinle yarlıgamişindir, işte asıl fevzi azîm de odur

1. ﴿حَم﴾ «حم» - «الم» gibi muradını Allah bilir, oraya bak!

Gerçi muhkem muhkemat ümmülkitabı sîned

Kim bilir حم den maksudı rahmanım nedir?

حاميم . رحيم . رحمن harflerinden olduğu cihetle o iki isme remz veya kasem olması söylenmiş ve «الرحمن . ن . حم . الر» okunduğu da söylenmiştir. Bundan dolayı olmalıdır ki ba'zıları «حم» in «حواميم» veya «حاميمات» ler diye cemi'lenmesini tecviz etmemiş, Sûrelerin teaddüdlerine işaret kasd olunduğu zaman «آل حم» denilmesini tercih eylemişlerdir. Bu

Sh:»4145

haysiyetle «حم» sûreleri rahmeti rahmaniyye ve rahîmiyyeden birer nümunedirler. Bununla beraber «

حم» harfleri hamdin başı, Muhammed isminin de ortasıdır. Ya Muhammed demek de olabilir. Fakat

çokları Kur'anın veya Sürenin ismi olmasıyla iktifa etmişlerdir. Bundan dolayı alemiyyet ve te'nis yâhud

alemiyyet ve şibhi ucme ile gayrı munsarîf olduğunu da söylemişlerdir.

5. ﴿الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ﴾ Arş - «ص» de geçti. 7. ﴿الْأَحْزَابُ﴾

hamil olanlar - Arş hakkında «آية الكرسي» ve sûrei A'rafta «

﴿ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ﴾ âyetine bak. Hamelei Arş, büyük Meleklerdir ki «elhâkka» da «

﴿وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةَ﴾ Kıyamet günü sekiz oldukları

musarrahtır. Ba'zı asarda bu gün dahi sekiz olduğu rivayet edilmiş ise de ba'zıları bu gün dört olup Kıyamet

günü diğer dört Melek ile te'yid olunarak sekiz olacaklarına kail olmuşlardır ki Muhyiddini arabî de böyle

der.

﴿وَمَنْ حَوْلَهُ﴾ Ve etrafındakiler - «حَوْلِ الْعَرْشِ» buyurulduğu

üzere Arşın etrafını donatan Melekler ki bunlar çok pek çoktur, adedlerini ancak Allah bilir. Hamelei Arş ile

bunlara «Kerubiyyun» derler ki kâfın fethi ranın zammı ve tahfifiyle «kerubî» nin cem'idir. Teşdid hatadır.

Lâkin öyle şayi' de olmuştur.

KERUB, kurb ma'nâsına kerbden fauldür. Allaha en yakın olan Melekler demek olur. Onun için ba'zıları

Kerubiyyun yalnız hamelei Arşır demişler, İbni Sina da Melâike risalesinde şöyle demiştir: Melâikei

kerubiyyun tihi a'lâ arasatının âmirleri zümre zümre mevkıfı ekremde vakıflar, manzarı ebhaya nazırdırlar ki

bunlar Melâikei mukarrebun ve ervahı müberrundur. Amma Melâike âmilûn hamalei Arş ve Kürsî ve

Semavatın âmirleridirler اهـ . İşte bütün bunlar tesbih ve tahmid ile rablarına iman etmişler ve mü'minler

için öyle istiğfar ve dua ederler.

Sh:»4146

﴿١٠﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا يُنَادُوْنَ لَمَقْتُ اللّٰهِ اَكْبَرُ مِنْ مَّقْتِكُمْ
اَنْفُسَكُمْ اِذْ تُدْعَوْنَ اِلَى الْاِيْمَانِ فَتَكْفُرُوْنَ ﴿١١﴾ قَالُوْا رَبَّنَا
اٰمَنَّا اٰتَيْنِ وَاٰحِيْتِنَا اٰتَيْنِ فَاَعْتَرَفْنَا بِذُنُوْبِنَا فَهَلْ اِلَى
خُرُوْجٍ مِنْ سَبِيْلِ ﴿١٢﴾ ذٰلِكُمْ بِاَنَّهُ اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ
كَفَرْتُمْ وَاِنْ يُشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوْا فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيْرِ
﴿١٣﴾ هُوَ الَّذِيْ يُرِيْكُمْ اٰيٰتِهٖ وَيَنْزِلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَآءِ رِزْقًا
وَمَا يَتَذَكَّرُ اِلَّا مَنْ يُنِيْبُ ﴿١٤﴾ فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ

الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٥﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ
يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ يَوْمَ
التَّلَاقِ ﴿١٦﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ
لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٧﴾

Sh:»4147

﴿١٧﴾ الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٨﴾ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطْمِينٌ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ
يُطَاعُ ﴿١٩﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿٢٠﴾
وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ
إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢١﴾

Meali Şerifi

O küfredenlere muhakkak şöyle bağırlacaktır: elbette Allahın buğzu sizin nefislerinize buğzunuzdan daha büyük, zira siz iymana da'vet olunuyordunuz da küfrediyordunuz 10 Diyecekler ki ya rab! Bizi iki öldürdün iki de dirilttin şimdi günahlarımızı anladık fakat var mı çıkmaya bir yol? 11 İşte bu size şu yüzdendir ki bir olarak Allaha çağırıldığında küfrettiniz ona şirk koşulunca ise iyman ediyordunuz, işte hüküm o ulu, o büyük Allahın 12 Odur ki size âyetlerini gösteriyor ve sizin için Semâdan bir rızık indiriyor, fakat ancak gönül veren anlar 13 O halde siz, dini Allah için halis kılarak hep ona çağırın isterse kâfirler hoşlanmasınlar 14 O dereceleri yüksek, Arşın sahibi telâkiy gününün dehşetini haber vermek için kullarından dilediğine ruh indiriyor 15 O günün ki onlar meydana fırlarlar, kendilerinden hiç bir şey Allaha karşı gizlenmez, kimin mülk bu gün o vahid, kahhar Allahın 16 Bu gün her nefis kazandığı ile cezalanacak, zulüm yok bu gün, şübhesiz

Sh:»4148

ki Allahın hesabı serî'dir 17 Hem haber ver onlara o yaklaşan felâket gününü: o dem ki yürekler gırtlaklara dayanmış yutkunur da yutkunurlar: zalimler için: ne ısınacak bir hısım vardır, ne dinlenecek bir şefi 18 Gözlerin hâin bakışını da bilir, gönüllerin gizlediğini de 19 Allah hakkı yerine getirir, onların ondan başka

yalvardıkları ise hiç bir şeyi yerine getiremezler, çünkü Allahdır hakkıyla işiten gören 20

10. ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ o küfredenler - Allahın âyâtında mücadele eden ashabı nâr

oldukları beyan buyurulan kâfirlerin Cehenneme girdikten sonraki halleri anlatılıyor: ﴿يُنَادُونَ﴾

onlara şöyle bağırılacak - Allah tarafından Cehennemde zebanîler bağıracağız ﴿لَمَقْتُ اللَّهِ﴾

elbette Allahın makti - makt, bugzun şiddetlisi ﴿أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ﴾ sizin

kendinize buğzunuzdan daha büyük - kâfirler kendi kendilerine üç vechile buğzedecekler: bir kerre

Kıyameti, Cenneti ve Cehennemi gördükleri zaman bunları inkârda ısrar ettiklerinden dolayı nefislerine

kızacaklar, sonra tâbi' olanlar metbu'ları olan rüesaya kızacaklar, daha sonra Cehenneme girdiklerinde

İblis kendilerine nutuk irad edip benim sizin üzerinizde bir saltanatım yoktu, yalnız sizi da'vet ettim de beni

dinlediniz, artık beni levmetmeyin kendinizi levmedin « فَلَا تَلُومُونِي وَلُومُوا أَنْفُسَكُمْ »

dediği zaman da kendilerine buğzedeceklerdir. 11.

﴿قَالُوا رَبَّنَا رَبَّنَا امْتِنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْنَا اثْنَتَيْنِ﴾ diyecekler ki: ya rabbenâ

bizi iki öldürdün iki de dirilttin - ya'ni iki ölüm öldürdün, iki dirim dirittin buradan azâbı kabre istidlâl

edilmiştir. Deniliyor ki birinci öldürme Dünya hayatı bitiren ilk ölüm, ikinci öldürme kabirdeki birinci ıhyayı

ta'kib eden ölüm, ikinci ıhya da ba's, şu halde Dünya hayat kale alınmamıştır. Çünkü

Dünya

Sh:»4149

da inkâr ettiklerini ıkrar ile i'tirafî zünub ediyorlar. Buna mukabil mü'minler Sûrei «Saffat» da «

أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ الْأَمَوْتَنَا الْأُولَىٰ» demişlerdi. Sûrei «Duhan» da da
«لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ»
müttekiler hakkında «

buyurulacaktır. Bu münasebetle bunlardan birincinin bedene aid ölüm ve hayat, ikincinin de ruha aid ölüm

ve hayat diye mülâhaza edilmesi ve mü'min ruhunun «إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ» da dahil olarak

doğrudan doğru bekasına işaret olması da mühtemeldir. Burada kâfirlerin sözlerindeki ikiyi «

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ» tesniye gibi mahza tekrar ve teksir maksadına hamledenler de

olmuştur, gûya şöyle demişlerdir. Sen bizi kaç kerreler öldürdün kaç kerreler dirilttin, bunları görüp

kudretinin azametini ve binaenaleyh îadeyi de yapabileceğini anladık ﴿فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا﴾

şimdi günahlarımızı i'tiraf ettik tanıdık anladık ﴿فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ﴾ fakat

çıkmağa bir yol varmı? - Bu ateşten gerek Dünyaya dönmek ve gerek başka bir yere gitmek yâhud bir daha

ölmek gibi her hangi bir sûretle olursa olsun bir çıkmağa yol var mı? Yok diye yeis ızhar ediyorlar yâhud

sen istersen ona da yol bulursun demek istiyorlar.

Buna karşı redd ile cevap olmak üzere şöyle buyruluyor: 12. ﴿ذٰلِكُمْ﴾ bu içinde bulunduğunuz azâb ﴿اِذَا دُعِيَ اللّٰهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ﴾ şu sebebledir ki ﴿بِاَنَّهُ﴾ bir olarak Allaha çağırıldığı vakit küfrettiniz ﴿وَإِنْ يُشْرِكْ بِهِ تُوْمِنُوْا﴾ de ona şirk koşulursa iman

ediyordunuz - o şirk koşulanların hepsi fâni olup gittikleri, hiç birinin hukmü olmadığı için

﴿فَالْحُكْمُ لِلّٰهِ﴾ işte hüküm Allahın ﴿الْعَلِيِّ الْكَبِيْرِ﴾ o ulu, büyük Allahın -

gayeti ulûv ve kibriya ile muttasıf, zatında sıfatında ve

Sh:»4150

efalinde ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ﴾ olup ma'budluk yalnız kendinin hakkı bulunan Allahın, işte o,

size ebedî azâbı hukmetti. Onun hukmünden kurtuluşa imkân yoktur, müşriklere buğzu büyüktür, şirke

mağrifet etmez. Bu suretle o kâfirlerin ahvalini beyandan sonra buyuruyor ki: 13.

﴿هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ اٰيٰتِهٖ﴾ o odur ki size, siz insanlara âyetlerini gösteriyor -ulûhiyyette

teferrüdünü ve azametini anlatan âyatını gösteriyor, onunla beraber

﴿وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ رِزْقًا﴾ ve sizin için Semadan bir rızık da indiriyor - ya'ni

cismanî rızkınıza sebep olan yağmur, ma'hevî rızkınıza sebep olan ilim ve Kur'an indiriyor

﴿وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ﴾ maamafih o âyetleri herkes anlamaz, ancak inabe

eden, gönül veren düşünen anlar. O halde siz gönlünüzü veriniz de 14.

﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ Allaha

dini ihlâs ederek ibadet ve duâ edin ey mü'minler! isterse kâfirler hoşlanmasınlar. 15.

﴿رَفِيعَ الدَّرَجَاتِ﴾ Dereceleri çok yüksek - Meleklerle ve sevdiği kullarına bahş eylediği

dereceler çok yüksek, yâhud dereceleri yükselten ﴿ذُو الْعَرْشِ﴾ o Arşın sahibi, o saltanatın

sahibi - kullarından dilediğine öyle yüksek dereceler veriyor ki

﴿يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ﴾ kullarından dilediği

kimseye emrinden ruh ilka buyuruyor - ya'ni Melek indirip vahiy veriyor

﴿لِيُنذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ﴾ o telâkı gününü inzar etmek için. Onun korkunçluğunu haber

vermek için -

TELÂKİ GÜNÜ, Kıyamet günüdür. Zira o gün ruhtar ve cisimler, Göktekiler ve Yerdekiler, âmeller ve

âmiller ma'budlar ve âbidler telâkı edecekler, birbirlerine kavuşacak

Sh:»4151

veya çatışacaklar, ya'ni 16. ﴿يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ﴾ o gün ki o halk hep buruz etmişler,

kabirlerden çıkmış, açığa fırlamışlardır. Nefislerini örten, amellerini gizliyen hiç bir şey kalmamış

﴿لَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ﴾ Allaha karşı hiç bir şeyleri gizli değildir - ne

kendileri, ne amelleri ne de halleri hiç bir şey hiç bir zaman Allaha gizli kalmaz. Fakat Dünyada gizliyoruz

zannedenler o gün kendileri de bir şey gizlemeğe çalışmazlar, bütün uryanlıklarıyla hakkın huzurunda

bulunurlar. Buyrulur ki: ﴿لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ kimin mülk bu gün? - Buna şöyle cevap

verilir ﴿لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ﴾ vahid, kahhar Allahın -

VAHİD, zatında hiç şirkete, kesrete ihtimali yok, eczası da yok, cüz'iyatı da yok.

KAHHAR, bir şeriki olmak şöyle dursun her şey onun kahrına mahkûm «

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ her şey'e istediğini yapacak vechile galib ve hâkim. 17.

﴿الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾ mülk ve kahrın eserini

beyandır. 18. ﴿وَأَنْذَرَهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ﴾ Onları o azife gününden de korkut -

AZİFE, yaklaşmakta olan felâket, ölüm saati, yâhud ölümü aratan o Kıyamet saati, yâhud hisab görülüp

ceza kesilip de Cehenneme girilmek üzere bulunulduğu saat ki Kıyametin en acı saatidir. 20.

﴿وَاللَّهُ يَقْضِي بِالْحَقِّ﴾ Hem Allah hakkı kaza buyurur - hakk ile hukmeder ve hukmünü

temamen icra eyler, hakkı ihkak eyler, yerine getirir. ﴿وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ﴾

ondan başka tapınıp yalvardıkları ise - gerek câmid putlar, gerek diğerleri

﴿لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ﴾

Sh:»4152

hiç bir şey'i kaza edemezler - kendiliklerinden hiç bir şey'e kat'ıyyetle hüküm verip tamamıyla icra ve infaz

edemezler, çünkü hepsi Allahın hukmü altında makhurdur, onun için hiç bir şey'i yerine getiremezler

﴿إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ çünkü Allahdır ancak hakkıyla işiden gören - iyi

işitip görmiyen ise hakkı yerine getiremez, kadıy olamaz.

Allahın âyetlerinde mücadele eden o kâfirler:

﴿٢١﴾ أَوْ لَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي
الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍ
﴿٢٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا
فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ أَنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَقَارُونَ فَكَلَّمُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ
عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ
وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٦﴾

Sh:»4153

﴿٢٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ
أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ
مُوسَىٰ إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ

الحساب

Meali Şerifi

Yer yüzünde bir gezmediler de mi? Baksalar a kendilerinden evvelkilerin akıbeti nasıl olmuş? Onlar, gerek kuvvetçe ve gerek Arzda asarca kendilerinden daha çetin idiler, öyle iken Allah onları günahlariyle tuttu alıverdi ve kendilerine Allahdan bir koruyucu bulunmadı 21 O, şundan idi ki onlara Resulleri beyinelerle geliyorlardı da küfrettiler, Allah da tuttu kendilerini alıverdi, çünkü onun kuvveti çok, ıkabı şiddetlidir 22 Celâlim hakkı için Musâyı âyetlerimizle ve açık bir bürhan ile gönderdik 23 Fir'avne ve Hâmâne ve Karuna da dediler ki: bir sihirbaz, bir yalancı 24 Bunun üzerine kendilerine tarafımızdan hakkı getiriverince de onunla beraber iyman etmiş olanların oğullarını öldürün, kadınlarını diri tutun dediler, kâfirlerin düzeni de hep dalâl içinde 25 Bir de Fir'avn: bırakın beni, dedi: öldüreyim Musâyı da o rabbına duâ etsin, zira ben onun dininizi değiştirmesinden ve yâhud Arzda bir fesad çıkarmasından korkuyorum 26 Musâ da ben, dedi: her halde öyle hisab gününe inanmaz her mütekebbirden rabbım ve rabbınıza sığındım

26. ﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ﴾ - bununla

yukarıda geçen « وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ » kavline bir misal gösterilmiş

de

Sh:»4154

oluyor. Anlaşılıyor ki Hazreti Musânın mu'cizatı karşısında Firavnin istibdadı kırılmış, dilediğini yapamaz

olmuş ve şaşırmişti. Sûrei «A'raf» da geçtiği üzere mes'ele cem'iyyetin yalnız re'yine müracaattan ibaret

kalmamış, bir müdahale mahiyetini almış olmalı ki bırakın beni diye bağıyor. Demek ki o cebbar Firavn

cebrini yürütemez olmuş ve şaşırmış idi, şaşkınlığından hezeyan ediyordu, bir taraftan o rabbına duâ etsin

diye Allahu inkâr veya istihfaf etmek istiyor, bir taraftan da dininizi değiştirecek diye dindarlık gösteriyor.

Belki onun Allah dediği kendi saltanatıdır.

﴿٢٨﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ

الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَأَيُّهُدَىٰ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ ﴿٢٩﴾ يَا
قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ
بِئْسِ اللَّهُ إِنْ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا
أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ
إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ ﴿٣١﴾

Sh:»4155

﴿٣١﴾ مِثْلَ دَابِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا
اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعِبَادِ ﴿٣٢﴾ وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
يَوْمَ التَّنَادِ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ تُؤَلَّفُونَ مَدْبِرِينَ مَالِكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ
عَاصِمٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٤﴾ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ
يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ
حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ
يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ ﴿٣٥﴾ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي
آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَيْهِمْ كَبْرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ

الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ
﴿٣٦﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صِرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ
الْأَسْبَابَ ﴿٣٧﴾ أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلَعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى
وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءِ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنْ
السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٨﴾

Sh:»4156

Meali Şerifi

Âli Fir'avn'den mü'min bir er de -ki iymanını saklıyordu- â, dedi: bir adamı rabbım Allah diyor diye

öldürecek misiniz? Size rabbınızdan beyyinelerle de gelmiş iken? Hem o bir yalancı ise çok sürmez yalanı

boynuna geçer, fakat doğru ise size yaptığı va'dlerin bir kısmı olsun başınıza gelir, şübhe yok ki Allah

musrif bir yalancıyı doğru yola çıkarmaz 28 Ey benim kavmım! Bu gün mülk sizin, Arzda yüze çıkmış

bulunuyorsunuz, fakat Allahın hışmından bizi kim kurtarır şayed gelirse bize? Fir'avn, ben, dedi: size

re'yimden başkasını göstermem ve her halde ben size reşad yolunu gösteriyorum 29 O iyman etmiş olan

zat da, ey kavmim! dedi doğrusu ben size Ahzâb günleri gibi bir günden korkuyorum, Nuh kavminin Âdın,

Semûdun ve daha sonrakilerin mâcerâları gibi ki Allah kullarına bir zulm istemez 30 Hem ey kavmim!

hakikaten ben size o çığırışma gününden korkarım 31 O arkanıza dönüp gideceğiniz gün, yoktur size

Allahdan bir himaye edecek, her kimi de Allah şaşırırsa yoktur ona artık bir hidayet edecek 32 Bundan

evvel size beyyinelerle Yusûf gelmişti: o vakit da onun size getirdiği hakıkatte şekketmiş durmuştunuz,

nihayet vefat ettiğinde de bundan sonra Allah aslâ Resul göndermez dediniz! işte müsrif şübheci olanları

Allah böyle şaşırır 33 Onlar ki kendilerine gelmiş bir bürhan olmaksızın Allahın âyetlerinde mücadele

ederler, Allah yanında ve iymanı olanlar ındinde mebguz olmak için ne büyük huy, işte Allah her cebbar

mütekebbirin kalbini öyle bir tabiat ile mühürler 34 Fir'avn de "ya Hâmân! dedi: bana bir kule yap, belki ben

irerim o esbaba 35 Semaların

Sh:»4157

esbabına da Musânın tanrısına muttali' olurum ve her halde ben onu yalancı sanıyorum" işte bu suretle

Fir'avne kötü ameli süslendirildi de yoldan çıkarıldı, Fir'avn düzeni hep husrandadır 36

28. ﴿وَقَالَ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ﴾ Bir de Âli

Firavinden bir mü'min er ki imanını gizliyordu, şöyle dedi: - ba'zıları bu zatın İsrailîlerden olduğunu

zannetmişlerse de «مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ» vasfının zâhiri bunun daha ziyade Mısırlılardan ve belki

Firavnin kendi hanedanından olduğunu anlatıyor. Netekim Süddî bunu Firavnin amcası oğlu diye rivayet

eylemiştir. Veliyi ahdi ve sahib şurtası, ya'ni polis nazırı olduğu da söylenmiştir. Firavin Musâyı öldüreyim

derken Allah, kendi adamlarından böyle bir kahramanı başına dikmiş, karşısına çıkarmıştı, bu sebeble Âli

Firavnin mü'mini diye ma'ruf olmuş olan bu zatın Firavne ve Âli Firavne karşı olan nutuklarını ve

mücahedesini Cenabı Allah burada bilhassa hikâye buyurduğu için bu Sûreye onun namına muzaf olarak

«Sûrei Mü'min» denilmiştir. Bu zat, ibtida imanına ketmederek gizliden gizliye tedbirlerle bir müddet

Firavni avutmuş ise de nihayet Hazreti Musânın katli kararı karşısında meydana çıkmak lüzumunu

hissederek evvelâ tedric ile nasihate başlamış sonra da açıktan bir mücahede meydanına atılmıştır. Onun

için evvel emirde yine belli etmemek üzere diyor ki

﴿اتَّقُوا رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ﴾ â! bir adamı «rabbim Allah diyor» diye

öldürecek misiniz? ﴿وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾ rabbinizden size

beyyinelerle de gelmiş iken - sonra da tedricen imanını il'âna kadar gitmek üzere ihtiyat ile istidlâle kuvvet

vererek ilâve ediyor: ﴿وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ﴾ hem eğer yalancı çıkarsa

yalanı sırf kendi üzerine -

Sh:»4158

kendi boynuna geçer, vebâlini, cezasını kendi çeker, size zararı olmaz. Binaenaleyh yalancılığı tahakkuk

etmeden öldürmeğe ihtiyacınız yok. Buna mukabil ﴿وَإِنْ يَكُ صَادِقًا﴾ ve eğer doğru

çıkarsa ﴿يُصِيبُكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ﴾ size yapmakta olduğu va'dlerin ba'zısı hiç

olmazsa ba'zısı başınıza gelir sizi musab eder - ya'ni Âhirete inanmıyorsanız Dünyada azâbı gelir.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَّابٌ﴾ şübhe yok ki Allah bir yalancı

müsrif kimseyi doğru yola çıkarmaz. Muvaffak etmez - bu iki ma'nâlı diğer bir istidlâldir. Birincisi, o aşırı bir

yalancı olsa idi Allah ona o beyyineleri vermez, o mu'cizelerle te'yid eylemezdi. İkincisi eğer aşırı bir yalancı

ise mekûl olamayacağında şübhe yoktur, öldüreceğiz diye uğraşmaya ne hacet: Bu iki ma'nâ ile asıl maksad

da Firavne ta'rızdır. Ya'ni sen bu kadar kan döken müsrif bir yalancısın, Allah seni onu öldürmek maksadına

muvaffak etmez, kendin zarar edersin. 29. ﴿يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ﴾ - bu suretle

doğrudan doğru kavma hitab etmesinden anlaşılıyor ki bu hatabeler hususî bir mecliste değil, umumî bir

şûrâda cereyan etmiştir. (Sûrei «A'raf» a bak). Böyle olduğu bilhassa şundan da anlaşılır:

﴿قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَىٰ وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ

﴿الرَّشَادِ﴾ - Zira Firavin bu kelâmiyle yalnız re'yini anlatmış oluyor. Doğrudan doğru icra emri

veremiyor 30. ﴿قَالَ الَّذِي آمَنَ﴾ o iman eden zat - evvelâ Dünya azâbiyle tehdide giriyor

ki bunlara o va'd edilenlerdir. 32. ﴿يَوْمَ التَّنَادِ﴾

YEVMI TENAD - tenadî günü, çığırışma, bağırışma günü demektir ki Kıyamet gününün bir isimidir.

Çünkü

Sh:»4159

o gün birbirlerine feryad-ü figan ile bağırışacaklar, yetişen yok mu diye istimdad edecekler, yahud «

﴿وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ﴾ mucebince ehli Cennet ehli

Cehenneme, ehli Cehennem de ehli Cennete nidâ edecekler. 34.

﴿وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ﴾ - ba'zıları buradaki Yusüften murad, Hazreti Yusüfün torunu

Yusüf İbni Efrayim İbni Yusüf demişlerse de doğrusu Yusüf ibni Ya'kub aleyhisselâmdir. Ancak tefsiri

Kurtubîne mezkûr olduğu üzere Hazreti Musânın Firavni Hazreti Yusüfün Firavni değildir. Firavni Yusüf

Amâlikadan idi, Firavni Musâ ise kıbtîdir.

﴿وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صَرْحًا﴾ Yine Fir'avn, dedi ki: ya

Haman, bana bir kule yap 37.

﴿لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ. أَسْبَابَ السَّمَوَاتِ﴾ belki ben o esbaba, o
﴿فَاطَّلَعَ إِلَى إِلِهِ مُوسَى﴾ de Musânın
﴿وَأَنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا﴾ maamafih ben onu muhakkak yalancı
ilâhına muttali' olurum

zannediyorum a. . - Fir'avn bir rasad kulesi yaptırarak fennî bir teşebbüste bulunmak ve bu suretle Hazreti

Musâyı gûya yalancı çıkarmak için bir şarlatanlık etmek istiyordu ki bunda iki mülâhazanın birisi vardı. Ya

halka diyecekti ki: bakınız! İşte Gökleri de terassud ettik oralarda Musânın dediği ilâhı göremedik, olsa idi

görünmesi lâzım gelirdi, yâhud diyecekti ki bakınız biz bu kadar vesaiti maliyye ve teşebbüsâtı

sıniyyemizle Göklere çıkmanın yolunu bulamadık, o halde Musâ nereden çıktı da bize onların rabbi

﴿وَكَذَلِكَ زِينَ لِفِرْعَوْنَ سَوْءِ عَمَلِهِ﴾ ve
tarafından me'mur olduğunu söylüyor?.

işte Fir'avne kötü ameli böyle tezyin edildi süslü gösterildi - de bunları siyaset namına iyi bir şey

yapıyormuş gibi yapıyordu

﴿وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ﴾ ve yoldan sapıtılıyordu - çünkü Gökte bir yıldız arar gibi rasad ile

cismanî bir yolda Allah aramağa kalkmak, Allahı aramak yolu değil, halkı bu suretle iğfale çalışmak da

muvaffak olacak bir siyaset yolu değildi, Gökler ve Yer, Göklerde ve Yerde her şey hâlikının vücuduna

delâlet edip durmakta iken ve Allahı eserinden anlamak için Yerin Gökten bir farkı olamayacağı da aklı

olanlar nezdinde ma'lûm olmak lâzım gelirken Hazreti Musânın sûrei « طه » da «

رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى ﴿۳۸﴾
﴿رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ . ﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا
بَيْنَهُمَا إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ﴾

uzaklara gitmeğe kalkışmak elbette çıkar yol değildir. Maamafih Fir'avn bunu ciddî olmak için değil halkı

aldatmak için bir hıyle, bir keyd olmak üzere yapıyordu

﴿وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ﴾ fakat Fir'avnin keydi, hıylesi, düzeni sırf hasar

içinde - neficesizdir, akamettedir. Onun böyle yanlış yolda entrika çevirmeğe kalkışması kendisini muvaffak

etmek şöyle dursun bil'akis aleyhine olmuştu. Çünkü:

﴿۳۸﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ

﴿٣٩﴾ يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ ﴿٤٠﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤١﴾

Sh:»4161

﴿٤١﴾ وَيَا قَوْمِ مَا لِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ ﴿٤٢﴾ تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ ﴿٤٣﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدَّنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ﴿٤٤﴾ فَسَتَذَكَّرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفْوِضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٤٥﴾ فَوَقِيهِ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكُرُوا وَحَاقَ بِالْفِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

﴿٤٧﴾ وَاذِيتَحَاجُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعْفَاءُ لِلَّذِينَ
اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِّنَ
النَّارِ ﴿﴾

Sh:»4162

﴿٤٨﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدْ حَكَمَ
بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخِزْنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا
رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴿٥٠﴾ قَالُوا أَوْلَمْ تَكُ
تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاؤُ
الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿﴾

Meali Şerifi

O iman eden zat ise: ey kavmim, dedi: Gelin ardımca size reşad yolunu göstereyim 38 Ey kavmim! Bu

Dünya hayat ancak (bir meta') bir kazançtan ibarettir, Âhret ise (Dârülkarar) durulacak yurddur 39 Her kim

bir kötülük yaparsa ona onun gibi kötülükten başka karşılık olmaz, gerek erkekten, gerek dişi her kim de

mü'min olarak iyi bir iş işlerse işte onlar Cennete girerler, orada hisabsız merzuk olurlar 40 Hem ey kavmım! Neye ben sizi halâsa da'vet ederken siz beni ateşe da'vet ediyorsunuz? Siz beni Allaha küfretmeğe ve bence hiç ilimde yeri olmıyan şeyleri ona şerik koşmağa da'vet ediyorsunuz, ben ise sizi o azîz, gaffara da'vet ediyorum 41 Hiç kabili inkâr değildir ki hakıkatte sizin beni da'vet ettiğinizin ne Dünyada ne Ahirette bir da'vet hakkı yoktur ve hepimizin varacağımız Allahdır, ve bütün müsrifler nâre yanacaktır 42 Siz benim söylediklerimi sonra anlayacaksınız, ben emrimi Allaha tefviz ediyorum, her halde Allah kullarını görür gözetir 43

Sh:»4163

onun için Allah onu onların kurdukları mekrin fenâlıklarından korudu da Âli Fir'avni o kötü azâb kuşattı 44 Ateş, onlar sabah akşam ona arz olunur dururlar, saat kıyam edeceği gün de tığın Âli Fir'avni en şiddetli azâba 45 Ve hele ateş içinde birbirlerine (ihticac) protesto ederlerken: o vakit zuafa kısmı o büyüklük taslıyanlara diyorlardır: hani bizler sizin tebeanız idik, şimdi siz bizden bir ateş nevbetini savabiliyor musunuz? 46 Büyüklük taslıyanlar da şöyle demektedirler: evet, hepimiz onun içindeyiz, çünkü Allah, kulları Beyninde hükmünü verdi 47 Ve hep o ateştekiler Cehennem bekçilerine derler: rabbınıza duâ

ediverin bir gün bizden azâbı biraz hafifletsin 48 Ya size, derler: beyinelerle Resulleriniz geliyor değilmi

idi ki? Evet, derler, öyle ise kendiniz duâ edin derler, kâfirlerin duâsı ise hep çıkmazdadır 49

38. ﴿وَقَالَ الَّذِي آمَنَ﴾ o iman etmiş olan zat - mukaddema imanını gizlemiş olan
racüli mü'min dedi ki ﴿يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ﴾ ey kavmim!

bana tâbi' olun, arkamca gelin size reşad yolunu, murada indirecek savab yolu göstereyim - o sebilürreşad,

Firavnin gösterdiği yol değil benim göstereceğim yoldur. Bu söz gösteriyor ki bu zat Hazreti Musâya yardım

etmek için Fir'avne karşı huruc etmiş, kavmını kendisine ittiba' için da'vete başlamıştır. Bundan dolayı

ba'zıları bunu Musâ zannetmişlerse de hılâfı zâhirdir. Murad Beyin tarihi umumîsinde de Mısır

kâhinlerinden «Uzarsif» namında birisinin Hiksüsler tarafına geçerek mühim bir ordu ile Fir'avin aleyhine

huruc etmiş olduğu Mısır tarihlerinden nakledilmiş ve müverrihler nazarında bu zâtin Hazreti Musâ olduğu

hakkında bir dereceye kadar ittifak var gibidir diye bir mütaleâ da serdolanmış ise de bu zatın Hazreti

Musâ değil, Âli Fir'avin mü'mini olan bu er olması daha doğrudur «^سأَللَّهُ أَعْلَمُ»

Şu halde bu söz artık müşavere meclislerinde değil, silâh bedest olarak karşıya çıkan bir mücahidin tebliği

halinde geliyordu. İbni Abbastan rivayet olunduğuna göre bu zat avenesiyle bir dağa çekilmişti. 39.

﴿يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ﴾ ey kavmim! Bu Dünya hayat bir

meta'dan ibarettir - durup eğlenecek, istirahat edecek bir yer değil, kullanılıp intifa' edilecek bir kazançtan,

gelip geçici bir kazanç fırsatından ibarettir. «الدُّنْيَا مَزْرَعَةٌ الْآخِرَةُ» Dünya Âhiretin

ekinliği, çiftliğidir» hadîsi mantukunca Âhirette biçilip intifa' edilmek için çalışılması lâzım gelen bir kâr, bir

temettu' vasıtası veya bir mesâi saatidir. ﴿وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ﴾ Âhret ise

darül'karar odur - durulacak istirahat edilecek yurd ancak odur. Orada kazanmak çalışmak yoktur. Onun

için Dünyada eğlenceye bakmayıp çalışmağa kazanmağa bakmalıdır ki Âhirette istifâde edilsin. Bunun, bu

temettuun beyanı şöyle ki:

40. ﴿مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا﴾ Her kim bir kötülük yaparsa

başka değil, ancak onun misli ile cezalanır. - Ya'ni kötülüğün cezası, müstehakk olduğu karşılığı iyilik

olamaz, onun gibi kötülük olur. Kötü amel yapanın güzel ecir beklemeğe hakkı yoktur. Onun

bekliyebileceği karşılık ancak bir kötülüktür. Gerçi kısmen veya tamamen afvolunanlar olabilir. Fakat afiv, o

kötülüğün cezası değil, başkaca bir fadıldır. Adalet kanunu seyyienin misli olan seyyie ile cezalanmasıdır.

﴿وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا﴾ her kim de salih bir amel, iyi bir iş yaparsa

Sh:»4165

iyiliğin mukabili de iyiliktir. Adâlet kanunu bunun da bir misli olmasını ıktıza ederse de ihsan kanunu, onun on mislinden, hisabsız emsaline kadar çıkar, yerine iyi bir dâne eken, on dane alabilir. Yüz, yedi yüz daha ziyadesine ne kadar da katlanıp gidebilir. Onun için Fir'avne karşı mücahede ederek salâha çalışmalıdır.

41.

﴿يَا قَوْمِ مَا لِيَ أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجْوَةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ﴾
﴿الخ﴾ Bu hitab da Fir'avne karşı yapılan bu huruc ve da'vetin bir bagy olmayıp meşru' ve muhakkak bir

necat mes'eleli olduğunu beyandır. 45. ﴿فَوَقَّيْهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكْرُوا﴾ Bu

suretle Allah onu, Ali Fir'avnin kurdukları mekirlerin fenâlıklarından korudu - onlar Ali fir'avnin düştükleri

kötü amellere düşmedikleri gibi Ali fir'avnin onlar hakkında kurdukları fena tuzaklara da düşmediler,

Fir'avnin ta'kibatı vikayei ilâhiyye sayesinde kendilerine bir zarar vermediği gibi

﴿وَحَاقَ بِأَلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ﴾ azâbın kötüsü Ali fir'avnin başına indi - İbni

Abbastan rivayete göre Fir'avnin onu ta'kib için gönderdiği asker telef olmuştu. Sonra da kendisi ve cünüdu

ma'lûm olduğu üzere gark edilmişti. 46. ﴿النَّارُ﴾ Ateş - mübtedâdır, haberi şu:

﴿يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا﴾ onlar ona, sabah ve akşam arz olunup

durmaktadır. - Ya'ni Âli fir'avin Dünyada kötü azâb ile mahvoldukları gibi Âhirete kadar âlemi ber Zahta

da akşam sabah nara arz ile ta'zib olunmaktadır. Sonra da

﴿وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾

Şimdi kışanın hissası beyan olunarak buyuruluyor ki:

Sh:»4166

﴿٥١﴾ اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ ﴿٥٢﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِيْنَ مَعْذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٣﴾ وَلَقَدْ اَتَيْنَا مُوسٰى
الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنِي اِسْرٰٓئِيْلَ الْكِتٰبَ ﴿٥٤﴾ هُدٰى وَذِكْرٰى
لِاُولٰٓئِ الْاَلْبَابِ ﴿٥٥﴾ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَاَسْتَغْفِرْ
لِذَنْبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْاَبْكَارِ ﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ
يُجَادِلُوْنَ فِيْ اٰيَاتِ اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اَتِيَهُمْ اِنْ فِيْ صُدُوْرِهِمْ
اِلَّا كِبْرٌ مَّا هُمْ بِبَالِغِيْهِ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ

﴿٥٧﴾ لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Sh:»4167

﴿٥٨﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا مَاتَذَكَّرُونَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ السَّاعَةَ
لَأْتِيَةٌ لَّارْيَبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦٠﴾ وَقَالَ
رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾

Meali Şerifi

Elbette biz Resullerimizi ve iman edenleri mansur kılacağız hem Dünya hayatta hem de şâhidler

dikileceği gün 50 O gün kü zâlimlere özür dilemeleri fâide vermez, onlara lâ'net vardır ve onlara yurdun

kötüsü vardır 51 Şanım hakkı için biz Musâya o hidayeti verdik ve Benî İsrâile o kitabı miras kıldık ki akılı

selîm sahiblerine bir irşad ve bir ihtar olmak için 52 O halde sabret, çünkü Allahın va'di hak'tır hem
günahına istiğfar ve akşam, sabah rabbına hamdiyle tesbih et 53 Çünkü 54 o kendilerine gelmiş kat'î bir
bürhan olmaksızın Allahın âyetlerinde mücadele edenler muhakkak ki onların sîynelerinde ancak
yetişemeyecekleri bir kibir vardır sen hemen Allaha sığın, çünkü o, semî odur, basîr o 55 Elbette Göklerin ve
Yerin halkı o nâsın halkından daha büyüktür ve lâkin nâsın ekserîsi bilmezler 56 Kör ise görenle müsavî
olmaz, iman edip iyi işler yapan kimselerle ne de kötülük yapan, siz pek az düşünüyorsunuz 57 Her
halde o saat muhakkak gelecek, onda şübhe yok ve lâkin nâsın ekserîsi inanmazlar 58 Halbuki rabbınız
buyurdu « اَدْعُونِيْ اَسْتَجِبْ لَكُمْ ط » yalvarın ki bana size karşılık vereyim, çünkü benim
ibadetimden kibirlenenler yarın hor hakîr olarak Cehenneme girecekler 59

Sh:»4168

51. ﴿ اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ﴾ Biz gönderdiğimiz

Peygamberlerimizi ve iman edenleri elbette mansur kılarız - yardım eder, hucet ve zafer ve kâfirlerden

intikam ile murada ildiririz ﴿ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ﴾ hem Dünya hayatta

﴿ وَيَوْمَ يَقُوْمُ الْاَشْهَادُ ﴾ hem de şâhidlerin şehadete duruşacakları gün - Kıyamet günü,

ya'ni hem Dünya, hem Âhiret, ikisinde de, ba'zı ahvalde bir müddet için onların mihnetlere maruz olarak imtihanlar geçirmeleri, bu va'din kat'iyetini nakzetmez, çünkü ibret, akıbet ve netîceyedir. Bununla beraber Peygamberlerin ve mü'minlerin muzaffer olmaları yalnız Âhirete de kalmıyacaktır. Musânın ve o iyman eden zatın Fir'avne galebesi gibi Dünyada da tehukkuk edecek, Âhirette de.

EŞHAD, şâhidin cem'idir, sahibin cem'inde eshab gibi. Bunlar Kıyamet günü nâsa karşı şâhidlik edecek olan Melâike ve Enbiya ve Mü'minîndir. 52. ﴿يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ﴾

gün ki zâlimlere ma'ziretleri menfaat vermez - çünkü ma'ziretleri bâtıldır. Yâhud «

﴿وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ﴾ müeddasınca özür beyan etmek için kendilerine izin verilmez, ağız açtırılmaz ﴿وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ﴾ ve onlara lâ'net vardır. - Allahın rahmetinden koğulmak, uzaklaştırılmak vardır ﴿وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ ve onlara yurdun kötüsü vardır - Cehennem.

53. ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَى﴾ Şanım hakkı için Musâya o hüdayı verdik -

Fir'avne karşı Dünyada o muvaffakiyeti verdik, arkasından

﴿وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ﴾ Beni İsrâile o kitabı, ya'ni Tevratı mîras da bıraktık 54. ﴿هُدًى وَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ﴾

Sh:»4169

ülül'elbaba, selîm, halîs akıl sahibi olanlara bir irşad ve tezkir olmak için - ya'ni Allahın Resullerine ve

mü'minlere Dünya ve Âhret nusratı muhakkak olduğunu ve Fir'avn gibi zâlimlere karşı mücahedenin

lüzumunu ihtar eylemek için. 55. ﴿فَاصْبِرْ﴾ O halde sabret - müşriklerin ezalarına tehammül

ederek sebat et ﴿إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ﴾ çünkü Allahın va'di hakır, nusratı muhakkak

olacaktır, onun için sabret ﴿وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْبِكَ﴾ ve zenbine istiğfar eyle - tedarük edemediğin

eksiklikleri örtmesi için rabbının mağrifetini iste ﴿وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ﴾ ve rabbının

hamdiyle tesbih et ﴿بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ﴾ akşam ve sabah - bu ta'bir her vakit demek gibi

devam ifâde eder. Allaha hamd-ü şükrederek tenzîhe devam et, ne lisan, ne kalb, hiç zikirten gafil olmasın

demek olur.

56.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتِيهِمْ﴾

Kendilerine gelmiş bir sultan: bir salâhiyyet ve bürhan olmaksızın Allahın âyatında mücadele eden

kimseler - âyatullah, Allahın varlığına ve birliğine ve her hangi bir hususun hakkıyyetine dair nasbettiği delâil ve kütübi münzelesi ve Peygamberlerinde izhar eylediği mu'cizattan eamdır. Bunlarda mücadele için mesağ verecek bir bürhan ve huccet mütesavver olmadığından burada bigayri sultan kaydinin mefhumı muhalifi maksud değildir. Ancak dîn işinde söz söyleyebilmek için huccet ve bürhana müstenid bir salâhiyyet lâzım olduğuna tenbihtir. Bununla beraber nesih, tahsis ve takyid kabîlinden mesailde olduğu gibi âyatullahı yine âyatullah ile karşılaştırarak bahsetmek caiz olduğuna işarettir de denilebilir. Lâkin hiç böyle bir salâhiyyet ve

Sh:»4170

bürhan olmaksızın âyatullahda mücadele edenler ﴿انْ فِي صُدُورِهِمْ اِلَّا كِبْرٌ﴾ onların sînelerinde, gönüllerinde kibirden başka bir şey yoktur - hakkı kabule tenezzül etmek istemiyen bir büyüklük da'vası, kuru bir azamet kuruntusu, lâkin ﴿مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ﴾ bir kibir ki onlar ona yetişecek değillerdir. - Hadlerinden çok aşkın, ne şimdi ne ileride muktezasına irmeleri ihtimali bulunmayan bir kibir, çünkü Allahın âyatının üstüne çıkılmaz, Allahın vermediği kadr-ü menzilet zorla alınmaz.

Peygamberliğe kesb ile yetişilemediği gibi Allah vergisinden fazla bir salâhiyyete de irilmez. İşte Allahın

âyetlerinde mücadele edenler sırf böyle bir kesb ile mücadele ediyorlar. Delili zâhir olan hakka karşı

teassub ile mücadele edenlerin hepsi bu hükümde dahildir. Hepsî böyle sînelerinde yetişemeyecekleri bir

kibir taşıdıklarından dolayı mücadele ederler. Bunun sebebi nuzûlünde iki rivayet vardır:

1 - Kureyş müşrikleridir ki «

«لَوْلَا نَزَّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرِيبَيْنِ عَظِيمٍ» diyorlar. Ve «
«لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ» diyorlardı.

2 - Yehûddur, Mukatil demiştir ki haklarında bu âyet nâzil olan mücadiller, Yehûdîlerdir. Deccale ta'zîm

ettiler bu nâzil oldu **اه**. Ebul'âliye de buna zâhib olmuştu. Alûsînin nakline göre Abd ibni Humejd ve İbni

ebî hatîm senedi sahih ile ondan şöyle tahrîc etmişlerdir: Yehûdîler, Hazreti Peygambere (sallallahü aleyhi

vesellem) geldiler de Deccal dediler, âhir zamanda bizden olacak ve işte olacaklar o zaman olacak ve

şöyle yapacak böyle yapacak diye büyüttüler de büyüttüler, bunun üzerine Allah tealâ «

اه «انَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ الْخ» âyetini indirdi. Buna göre bu Sûre de bu âyetin

medenî olması yakışır. Ebüssûud bunu şöyle nakl eder: Bir de denildi ki mücadele edenler Yehûdîlerdir.

Diyorlardı ki bizim Tevratta mezkûr olan sahibimiz

Sh:»4171

sen değilsin, o Mesih ibni Davud, ya'ni deccal ahir zamanda çıkacak, saltanatı berr-ü bahre irecek, ırmaklar

beraberinde gidecek. Allahın âyetlerinden bir âyet olacak, o vakit mülk bize rücu' edecek. İşte Allah tealâ

onların bu temennilerine (ideallerine) kibir tesmiye etti ve kuruntularına irmelerini nefiy buyurdu **اه**.

Ya'ni Yehûdiler, Beni İsrailden başkasında nübüvvet görmek istemedikleri için gerek Kur'anda ve gerek

sâir kitablarda nübüvveti Muhammediyyeye delâlet eden âyetlere sırf kibir ve hased yüzünden mücadele

ederek Hatemül'enbiyayı bırakıp Deccalı iltizam etmişler ve onun zamanında saltanatın kendilerine

gececeğini bir temenni halinde ileri sürmüşler ise de Deccal çıktığı zaman dahi mülk-ü saltanat kendilerine

rücu' etmiyecektir. Alûsî der ki: bu mücadelede Yehûd iki vechile yalan söylediler, evvelâ, Resulullahâ

«sen bizim mu'teber olan sahibimiz deđilsin» demelerinde yalan söylediler. Saniyen Deccalı kasd ederek

o Mesih ibni Davuddur demelerinde yalan söylediler. Çünkü hangi Peygamber ba's olunduysa ümmetini

behemehal Deccaldan tahzir buyurmuş, sakındırmıştır. O bir bişaret değil, fitne ve beliyedir. Onlar ise onu

Peygamber yerine tutarak sahibimiz demişlerdir ki bunun âyatullahâ bigayri sultanin mücadele olduğunda

şübhe yoktur **اه**.

Hadislerde eşrati saatten olmak üzere iki mesih zikr olunur. Birisi: mesih İsânın nüzulü, birisi de mesih Deccalın zuhurudur. Müseylime gibi yalan yere Peygamberlik iddiasıyla çıkacak otuz kadar Deccal zikredilmiş, en büyük fitne olan mesih Deccalın ise ülûhiyyet iddiasıyla huruc edeceği haber verilmiştir. Ancak mesih Deccala Mesih ibni Davud denilmiş olduğunu da bu âyetin tefsirinde işitmiş oluyoruz. Halbuki Mettâ İncilinin başında görüldüğüne göre Hıristiyanlar bu ismi «İselmesih ibni Davud» diye Hazreti İsaya vermektedirler.

Buna sebep olarak da Meryemin nişanlısı dedikleri

Sh:»4172

Yusufün Hazreti Davud neslinden olduğunu söylemektedirler, İsânın tevellüdü Meryemle Yusufün ictimâ'larından evvel ruhul'kudüsten oldu diye tasrih edilmiş iken Yusuf babası imiş gibi onun vasıtasıyla Hazreti Davuda nisbet edilmesi bir tenakuz teşkil eder. Lâkin Mettâ incili her nedense bu tenakuzla beraber Hazreti İsaya Mesih ibni Davud demekte ısrar etmiştir. Aynı zamanda Hazreti İsâyı tanımadıkları

ma'lûm olan Yehûdîler de âhir zamanda çıkacak Deccale bu ismi vermişler, bu cihetle aralarında bir menşe'den çıkmış olması melhuz bulunan garib bir noktai nazar teşabühü hasil olmuştur. Biz bundan şunu anlamış oluyoruz ki: mesîhi Deccal yalancı Mesih demektir. Varid olan haberlere göre deccal, bir yalancı, nâsı aldatmakta mahir bir sahtekârdır ki kâfirliği, sahtekârlığı yüzünden belli olduğu halde bir takım harikalar göstererek ülûhiyyet da'va edecek ve en büyük fitne olması da bundan olacaktır. Ulema demişlerdir ki: Allah tealâ Peygamberlik iddia eden bir yalancıya tasdik ihtimali bulunan bir mu'cize vermez, çünkü teşkik olur, âyâtullah ile mücadeleye sultan verilmiş olur. Fakat ülûhiyyet iddia eden bir yalancıya ibtilâ için her türlü harikayı verebilir. Zira kendisi hâdis olan mahlûkun Allah olmadığına aklî bürhan daima kaim bulunduğu için onun yalancılığı haddi zatında zâhirdir, ondan dolayı âyâtullah ile mücadeleye bir sultan verilmiş olmaz. Deccalin bu suretle bir yalancı mesîh olması, onun hıristiyanlık taklidi altında zuhur edeceğini anlatır. Mesîhi sadık olan Isânın nüzuliyle onu katledeceğine dair olan eserler de bunu te'yid eyler. Yehûdîlerin mesîhi sadık olan Isâya ve Hatemül'enbiyaya kibr-ü hasedle küfrederek bütün ümidlerini mesîhi kâzib olan deccale bağlamaları ne acîb bir bedbahtlık ne elîm bir mahrumiyettir.

Bu son senelerde Yehûdîlere Filestînde bir hukûmet yapivermek istiyen İngiltere acaba

onlara

Sh:»4173

gözledikleri mesihi kâzib rolünü oynayabilecek midir. Lâkin Allah tealâ buyuruyor ki: «

﴿فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ﴾ «مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ» onun için sen hemen Allaha sığın - öyle kibirden

ve kibirli hasedcilerden, yâhud deccalın şerrinden Allaha sığın

﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ çünkü işitecek odur, görecek o - ya'ni senin ve onların

bütün dediklerinizi işiten ve işitecek olan ve bütün yaptıklarınızı gören ve görecek olan ancak odur. Bu, bir

tarafıdan va'd, bir tarafıdan va'ddir. 57.

﴿لَخَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ﴾ Elbette

Semavat ve Arzın halkı o nâsın halkından daha büyüktür. - Bu âyetin terki binde bir kaç ma'nâ vardır: bir

kerre nâsın Allaha ve Allahın âyetlerine karşı kibr-ü mücadelesi haddini bilmemek olduğunu ıhtardır. Ya'ni

o kibredenlerin kibir, ne haddinedir ki Göklerin ve Yerin yaradılışı onların yaradılışından daha büyük daha

azametlidir. Öyle ki insan onların içinde bir zerrecik gibi kalır, hattâ insan Arzın üzerinde bir mikrop, Arz

bütün âlemin içinde bir zerre mesabesinde dir. O halde insanın Yere Göğe karşı bile büyükmek haddi

değilken onları yaradan halika karşı kibir taslamağa kalkması ne büyük cehalettir, ikincisi ba's-ü iadeye

işaretle bir va'd olmak üzere şöyle demektir. İlk evvel Semavat ve Arzı yaratmak, ibda' etmek, insanları

tekrar yaratmaktan daha büyük bir iştir, o Gökleri ve Yeri hiç yok iken yaradan, ölen insanlara tekrar hayat verib de yaratamaz mı? İade ibtidadan elbette kolaydır. Zemaşşerî bu ma'nâyı tercih etmiştir, Üçüncüsü Nakkaş gibi ba'zı müfessirinin verdiği ma'nâya göre «halkunnâs» fâiline muzaf olmak üzere: Gökleri ve Yeri yaratmak insanların yaptığı şeylerden elbette büyüktür. Bunun hasılı Semavat ve Arz ile insanları mukayese değil

Sh:»4174

Allahın sun'ıyla insanların sun'unu mukayesedir, bu mukayesenin sebebi de mücadele edenlerin san'atlerine güvenerek kibirleridir. Ya'ni insanlara nisbet olunan keşifler, san'atler, iddialarınca icadlar, yaradışlar her ne olursa olsun hiç bir zaman Allahın yaradışına benziyemez, Göklerin, Yerin yaradılışı gibi olamaz. Binaenaleyh mücadillerin deccalların gösterecekleri hârikalar insanları aldatmamak lâzım gelir.

﴿وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ ve lâkin nâsın ekserisi bilmezler - de aldanırlar,

kendilerini veya eserlerini Göklerden ve Yerden büyükmüş gibi farzeder mağrur olurlar. Yâhud insanların yaptığını Allahın yaptığından büyük zannederler, kibirlenirler. Meselâ Allah bir kulak yaratmıştır, insan onunla uzak yakın mesafeden ses işitir, sonra insanlar bir de radyo keşfetmişlerdir. Fakat ilmi olmıyan

nâsın bir çoğu radyoyu insanın halkı ve kulaktan daha mühim bir san'at zanneder, düşünmezki kulak

olmayınca radyo hiçtir. Ve bilmez ki hakikatte radyo da Allahın yaratmasıdır. Muhyiddini Arabî fütuhâtı

Mekkiyyesinde der ki: işbu «

لَخَلَقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ» âyetinde büyüklüğü

cirm ve kemmiyyet büyüklüğü sanma, çünkü o basar ve basîreti olan herkes için ma'lûmdur. O büyüklük

Allah tealânın onlarda icra eylediği bir ma'nâdan dolayıdır ki o insanda yoktur. «

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ

olmak cehildendir, onun için Allah tealâ « ظَلُمًا جَهْلًا » diye insanı tavsif buyurmuştur. Demek

ki Semavât ve Arz ve Cibâl emanetin kadrini ve onu hâmil olanın muhatarada olduğunu, çünkü onu ehline

edaya muvaffak olacağına yakıynı bulunmadığını bilmişler ve Allahın arz ile muradı akli mizana çekmek

olduğunu anlamışlardı. Demek ki Arzın, Cibâlin, Semanın akli insanın aklından çok idi. Onlar kendilerini

Allahın üzerlerine vacib kılmadığı şey'e sokmadılar, çünkü o bir arz idi, bir emir değil idi ki Allahın iycabına

ta'zîm lüzumiyle tav'an ve ker'hen icâbet

teayyün etsin. Halbuki « ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا » ya'ni size bırakılacak şey'leri ister istemez

kabule âmade olun dediği vakit « أَتَيْنَا طَائِعِينَ » dediler. Hakkın kendilerinde yapmak istediği her

şeyi kabule âmade olduklarını söylediler. اهـ . Şeyhin bu sözü insanı nüshai kübra ve nüshai camia

addeden sözlerine münafi görünür. Zira Semavat ve Arzın cismanî haysiyetten ma'lûm olan

büyüklüğünden başka aklî haysiyetinden de büyüklükleri tesbit edilince insan için hiç büyüklük haysiyeti

kalmamış demektir, bunu «

« وَسَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ » âyeti ile

tevfik etmek lâzım gelir ki birinde maddiyet birinde ma'neviyyet haysiyeti zâhir görünür. Maamafih şeyhin

bu ifâdesi bize garizî noktai nazardan da bir mukayese ihtar etmiştir, garizî, ya'ni fizyolojik haysiyetiyle

bakıldığı zaman da Semavât ve Arz emri hakka muhalif hiç bir şey yapmaz, vazîfede ne hata ne isyan

yapmaz, teklif ile ihtiyarî vazifei emaneti kabul etmemiş, lâkin iycah ile verilen emanatı hakkıyla saklar,

halbuki insan hem hata eder hem isyan yapar emanatına zulüm de eder, yanılır da, bunun için Semavât ve

Arz, hakkın emrine itaat haysiyetiyle de insandan büyüktür, demek ki kibirlenenler cehaletinden

kibirlenirler. 58. ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ﴾ kör de gören ile müsavî olmaz -

ya'ni mebde ve meâdında hakkı tanımaz olan kör kalbli ile hakka ârif olan basiret sahibi ilm ehli müsavî

olmaz. İlmi olup da mucebiyle amel etmeyenler, görüp de görmezceden gelenler de görmez hükmündedir.

Onun için temsilden tahkika geçilerek buyuruluyor ki

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءِ﴾ iman edip salih

ameller işliyenlerle ne de kötülük yapan - bunlar da müsavî olmaz. O halde insan ahseni takvim de olur,

cismanî olan küçüklüğe mukabil «

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ﴾

mahtukunca nüshai camia olur ﴿قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ﴾ siz pek az düşünöyorsunuz

Sh:»4176

﴿إِنَّ السَّاعَةَ لَأْتِيَةٌ﴾ Her halde o saat - o ceza saati

ey insanlar yâhud ey mücadiller. 59. ﴿لَارَيْبَ فِيهَا﴾ onda şübhe yok - şübheye mahal yok

olan Kıyamet - muhakkak gelecek ﴿وَلَكِنَّ النَّاسَ لَأَيُّومِنُونَ﴾ ve lâkin nasın ekserisi iman etmezler. 60.

﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ Halbuki rabbınız buyurdu ki «

﴿ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ﴾ yalvarın bana ki size karşılık vereyim - hem duâ hem ibadet zikir

edilmiş olduğu için ya duâ ibadet ile yâhud da ibadet duâ ile tefsir edilmek ıktıza eylediği için müfessirler iki

vecih beyan etmişlerdir: Birincisi, Kur'anın bir çok yerlerinde olduğu üzere duâ ibadet ma'nâsına olarak:

bana ibadet ve kulluk edin ki size sevab ve mükâfat vereyim demek olur. İbni Abbas Dahhak ve

Mücahidden merviy olan bu tefsire göre talebi filî de şart edilmiş demektir. Bu surette şu ta'lil bu ma'nâyâ

mutabık olur: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي﴾ zira benim ibadetimden

istikbar edenler - ya'ni kibirlerinden bana ibadet etmek istemiyenler

﴿سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ muhakkak yarın hâr-ü hakır olarak Cehenneme

gireceklerdir. - İkincisi «أُدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» demek, isteyin benden vereyim size

demektir ki süddîden merviy olan ve ilk nazarda anlaşılın da budur. Fakat buna göre de ibâdet duâ ile

tefsir edilmek lâzım gelecektir. Bunu böyle iki vecihli olarak ifâdenin nüktesi, ibadetin duâ, duanın da ibadet

ile telâzümünü ifâde içindir, bir taraftan duâ ibâdetin iliği mesabesinde olduğu gibi ibâdet de duânın kabulü

şeraitindedir. Bu duâ emri çok ehemmiyetli ve şayanı dikkattir. Burada evvelâ insanın irâdei cüz'iyyesinin

bir tahkiki ile cebrin reddi vardır. Gerek ibâdet ma'nâsına olsun gerek sade duâ ikisinde de istemek

emredilmiş ve Allahın isticabesi

için kulun istemesi şart kılınmıştır. Hem öyle şart kılınmıştır ki şartın intifasından meşrutuu intifası lâzım

geleceği cihetle terkine « سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ » diye vaîd terettüb ettirilmiştir. Şu halde emir, vücut

içindir, her duanın kabul edilip edilmemesi hususuna gelince «

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ » âyetinden

anlaşıldığına göre meşiyet ile mukayyedir. Ya'ni buradan anlaşılan kazıyyei şartıyye külliyye değil

mühmeledir. « إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ »

Müeddasinca ba'zı şeraitı kabul ile de meşruttur. Onun için burada ibadet ile müterafık olarak zikredilmiştir.

Keşşafta Kâ'bdan şöyle nakl eder: Allah tealâ bu ümmete üç haslet vermiştir ki onları nebiyyi mürsel

olanlardan başkasına vermemiştî, her Peygambere «sen benim halk üzerine şahidimsin» demişti, bu

ümmete de « لَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ » buyurdu. «

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ » mantukunca «sana hârec yok» demişti, bu ümmete de

« مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ » buyurdu «

« أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ » demişti, bu ümmete de « أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكَ »

buyurdu « أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ ». اهـ. Şöyle demek de olur: çağırın bana ki size cevab

vereyim. Bu şöyle demek olur: benden beni taleb edin, size icabet ederim beni bulursunuz, beni bulan da

her şeyi bulmuş olur. Çünkü «

« إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ » dür denilmiştir ki

işte hiç reddolunmayan duâ budur. Netekim bazı haberlerde « مَنْ طَلَبَنِي وَجَدَنِي » vârid

olmuştur, bana ibadetten, ya'ni bana duâ ile beni talebden istikbar edenler, benden uzak kalarak

mahrumiyet Cehenneminde zelîl ve hakîr olacaklardır.

﴿٦١﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ
مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾

Sh:»4178

﴿٦٢﴾ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِّي
تُوفِّكُونَ ﴿٦٣﴾ كَذَلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ
يَجْحَدُونَ ﴿٦٤﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ
بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَلِكُمْ
اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ هُوَ الْحَيُّ لَّا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾ قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَىٰ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَبْلُغَ أَجَلَ مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Sh:»4179

﴿٦٨﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٩﴾

Meali Şerifi

Allah o ki sizin için geceyi yaptı, içinde dinlenesiniz diye, gündüzü de göz açıcı, hakikat Allah, insanlara

karşı bir fadıl sahibi ve lâkin insanların ekserfisi şükretmezler 60 İşte o Allahdır rabbınız her şeyi yaradan,
başka tanrı yok ancak o, o halde nasıl çevrilirsiniz? 61 İşte Allahın âyetlerine cehudluk edenler öyle
çeviriliyorlar 62 Allah o ki sizin için Arzı bir makarr yaptı, Semayı bir bina, ve size suret verdi, sonra da
suretlerinizi güzellendirdi, hoş ni'metlerden sizi merzuk da buyurdu, işte o Allahdır rabbınız, ne yücedir o
Allah, rabbül'âlemîn 63 Hayy ancak o, ondan başka tapılacak yok, onun için dîni halîs kılarak ona, hep ona
yalvarın, hamd, Allâhın, o rabbül'âlemînin 64 De ki: bana rabbımdan beyyineler geldiği vakit ben o sizin
Allahdan başka yalvardıklarınıza ibâdet etmekten kat'iyen nehyedildim de emrolundum ki müslim olayım o
rabbül'âlemîne 65 O odur ki sizi bir topraktan yarattı, sonra bir nufteden, sonra bir alekadan, sonra sizi bir
bebek olarak çıkarıyor, sonra kuvvetiniz çağına iresiniz diye büyütüyor, sonra da ihtiyar olmanız diye,
içinizden kimi de daha evvel vefat ettirilir, hem de müsemmâ bir ecele iresiniz diye, bir de gerek ki akıl
edesiniz 66 O odur ki hem diriltir, hem öldürür, hasılı o bir emri istediği vakit ona sâde "ol!" der oluverir

67

﴿٦٩﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّى
يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾

﴿٧٠﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ
 يَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ
 ﴿٧٢﴾ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ قِيلَ
 لَهُمْ آيَنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٤﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا
 عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يَضِلُّ اللَّهُ
 الْكَافِرِينَ ﴿٧٥﴾ ذَلِكَ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ
 الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٦﴾ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ
 خَالِدِينَ فِيهَا فَبِعَسَىٰ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٧﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ
 اللَّهِ حَقٌّ فَمَا نُرِيدُكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَالِيْنَا
 يُرْجَعُونَ ﴿٧٨﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا
 عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ
 بآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ
 هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٩﴾

Sh:»4181

Meali Şerifi

Bakmaz mısın şimdi o Allahın âyetlerinde mücadeleye kalkanlara nereden döndürülüyorlar? 68 Kitaba ve Resullerimizi gönderdiğimiz şeylere yalan diyenler artık ileride bilecekler 69 O vakit ki tomruklar boyunlarında ve zincirler sürüklenecekler 70 Hamîmde, sonra ateşte kaynatılacaklar 71 Sonra denecek onlara: nerede o şirk koştuklarınız? 72 Allahın berisinden? Diyecekler ki onlar bizden gaib oldular daha doğrusu biz bundan evvel bir şey'e ibâdet eder değilmışiz, işte Allah kâfirleri böyle şaşkın eder 73 Bu şundan: çünkü yer yüzünde haksızlıkla seviniyordunuz ve çünkü güveniyordunuz 74 Girin Cehennem kapılarına içlerinde muhallem kalmak üzere, bak ne çirkin mevkii o kibirlenenlerin 75 Onun için sabret: Allahın va'di haktır: muhakkak olacaktır. Artık onlara ettiğimiz va'din ba'zısını sana göstersek de yâhud seni kendimize alsak da onlar mutlak döndürölüp bize getirilecekler 76 Celâlim hakkı için biz senin önünden nice Resuller göndermişiz, onlardan kimini sana ayıtmışiz, kimini de ayıtmamışızdır, hiç bir Resul için Allahın izni olmaksızın bir âyet (bir mu'cize) getirmek olamaz, Allahın emri gelince de hak yerine getirilir ve

﴿٧٩﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا
تَأْكُلُونَ ﴿٨٠﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِتَبَلَّغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي
صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ﴿٨١﴾

Sh:»4182

﴿٨١﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَآيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَلَمْ
يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلِهِمْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَارًا فِي الْأَرْضِ فَمَا
أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٤﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ
وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٥﴾ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيْمَانُهُمْ
لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ

هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٧٨﴾

Meali Şerifi

Allah odur ki sizin için (en'amı) o yumuşak başlı hayvanları yarattı, onlardan binid edinesiniz diye, hem onlardan yersiniz 78 Size onlarda daha bir çok menfeatler var, hem onların üzerinde sînelerinizdeki bir hâcete iresiniz diye, hem onlar üzerinde hem gemiler üzerinde taşınırsınız 79 Ve size âyetlerini gösterir, şimdi Allahın âyetlerinin hangisini inkâr edersiniz? 80 Daha Yer yüzünde gezip de bir bakmazlar mı?

Kendilerinden

Sh:»4183

evvelkilerin âkıbeti nasıl olmuş? Onlar kendilerinden hem daha çok hem kuvvetçe ve Arzda âsarca daha çetin idiler, öyle iken o kesbettikleri şeyler kendilerini kurtarmadı 81 Çünkü onlara Peygamberleri beyyinelerle geldikleri vakit kendilerinde bulunan ilme güvendiler de o istihza ettikleri şey kendilerini kuşatıverdi 82 O vakit hışmımızı gördüklerinde Allahın birliğine inandık ve ona şirk koştığımız şeylere

küfrettik dediler 83 Dediler amma hışmımızı gördükleri vakitki iymanları kendilerine faide verecek değildi 84

Allahın kullarında geçe gelen sünneti, ve işte husrâna bu noktada düştü kâfirler 85

79. ﴿اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا﴾ - Bu beyan ve

imtinan bilhassa seyr-ü sefere teşvik için bir mukaddimedir ki aşağıda « أَفَلَمْ يَسِيرُوا » ihtarı buna

tefri' olunacaktır. 83.

﴿فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ

﴿الْعِلْمِ﴾ Resulleri kendilerine beyyinelerle geldikleri vakit onlar ilim namına kendilerinde bulunana

güvendiler - fenlerine felsefelerine güvenerek Peygamberlerin mu'cizelerini, haber verdikleri açık âyetleri

tanımamak istediler ki bunlar her zaman vardır.